

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Nc/3/2024
Identifikačné číslo spisu:	1617208256
Dátum vydania rozhodnutia:	25.04.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1617208256.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ H. D., narodený XX. E. XXXX, A., F. XXX/XX, 2/ W. D., narodená XX. C. XXXX, J., F. XXX/XX, obaja zastúpení URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Bratislava, Červeňova 15, IČO: 47 244 895, proti žalovanému Slovenská republika - Štátny pedagogický ústav, Bratislava, Pluhová 8, P.O.BOX 26, o zriadenie vecného bremena, o námietke zaujatosti uplatnenej žalobcami, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Bratislave JUDr. Jana Richterová, JUDr. Juraj Považan a JUDr. Milan Chalupka n i e s ú vylúčení z prejednávania a rozhodovania v konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 5Co/105/2021.

Odôvodnenie

1. V odvolacom konaní sp. zn. 5Co/105/2021 Krajského súdu v Bratislave vzniesol právny zástupca žalobcov námietku zaujatosti voči odvolaciemu senátu z dôvodu, že na pojednávaní odvolacieho súdu predsedníčka senátu JUDr. Richterová de facto odprezentovala za celý odvolací senát právny názor odvolacieho súdu, na základe ktorého je už dnes žalobcom jasné, že odvolací senát nebude brať do úvahy skutočnosti a argumenty žalobcov uvedené v odvolaní, ktorými poukazujú na závažné procesné pochybenia, nedostatky v postupe ako aj nesprávne právne posúdenie zo strany súdu prvej inštancie, v dôsledku čoho je rozhodnutie súdu prvej inštancie vecne a právne nesprávne, súčasne i arbitrárne a en bloc nezákonné a tiež zmätočné a právne svojvoľné.

2. Právny zástupca žalobcov poukázal na Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 162/2012, zo dňa 20. 09. 2012, v zmysle ktorého možno konštatovať, že senát odvolacieho súdu nebol oprávnený pred vyhlásením rozhodnutia vo veci samej vysloviť svoj právny názor na meritum veci, pričom v danom prípade nekonal ani nepriamo, ale naopak, priamo, bez akýchkoľvek pochybností o tom, že vyslovuje svoj právny názor na vec a preto takéto konanie a správanie sudcov senátu odvolacieho súdu je ústavne neudržateľné a neakceptovateľné. Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 153/08, zo dňa 01.07.2008 v zmysle ktorého možno konštatovať, že hoci sa javí, že ide o postup senátu odvolacieho súdu, čím by došlo k spochybneniu existencie dôvody na vznesenie námietky zaujatosti podľa § 49 ods. 3 CSP, musí byť aj takýto zásah proporcionálne vyvážený a preto ak ide o okolnosť spočívajúcu v postupe sudcu v

konaní o prejednávanej veci, ktorú treba považovať za nezákonnú alebo za svojvoľnú z dôvodu nejednoznačnosti či protirečivosti z hľadiska zákona, je vždy spôsobilým skutkovým dôvodom na námietku zaujatosti, čo platí aj v našom prípade, pretože (i) vyslovený právny názor pred vyhlásením rozhodnutia vo veci samej je ústavne neudržateľným postupom odvolacieho súdu a navyše ide o nesprávny právny názor senátu odvolacieho súdu, a (ii) vo vzťahu k druhému výroku JUDr. Richterovej ohľadne svojvoľne tvrdenej existencie kamarátskych vzťahov medzi žalobcom a starostom obce ide o arbitrárne a nezákonne tvrdenú skutkovú okolnosť, ktorá nie je pravdivá a ktorá ani nevyplynula z vykonaného dokazovania, čo platí o to viac, keďže návrh na výsluch svedka starostu obce bol (i keď nezákonne) odmietnutý súdom prvej inštancie. Tiež poukázal na uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. 73/97 zo dňa 11. 11. 1997 v zmysle ktorého sa dá uviesť, že nie je ústavne korektný len čisto formalistický a gramatický prístup k výkladu a posudzovania dôvodnosti námietky zaujatosti podľa § 49 ods. 3 CSP, a preto nemožno vylúčiť vznesenie námietky zaujatosti v dôsledku procesného postupu súdu, pokiaľ je týmto spôsobom zasiahnuté do základného práva alebo slobody fyzickej alebo právnickej osoby, za predpokladu, že takáto osoba nemá k dispozícii iné právne prostriedky na ochranu svojich porušených práv, čo platí aj v našom prípade, pretože postupom senátu odvolacieho súdu bolo flagrantne zasiahnuté do zaručených práv a slobôd, pričom žalobcovia nemajú inú možnosť v tomto štádiu konania, ako predísť vyneseniu rozhodnutia vydaného zaujatým senátom odvolacieho súdu. Ďalej poukázal na uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 169/2013, zo dňa 16. 04. 2013, v zmysle ktorého že zákonný sudca nesmie pred vyhlásením rozhodnutia vo veci samej vysloviť právny názor na meritum veci a preto opačný postup, t. j. aj postup, ktorého sa dopustil senát odvolacieho súdu, je nezákonný, stranický, a v konečnom dôsledku favorizujúci úspech v sporu žalovaného, čo znamená, že takýto postup možno definitívne uplatniť v námietke zaujatosti.

3. Žalobcovia sú názoru, že z vyše uvedenej rozhodovacej praxe, plne aplikovateľnej aj na prejednávanú vec, je jasné, že senát odvolacieho súdu na čele s predsedníčkou senátu JUDr. Richterovou nielen že vyslovil právny názor v merite veci pred vyhlásením rozhodnutia vo veci samej - čo zakladá dôvodnosť námietky zaujatosti, ale tento právny názor je zjavne nesprávny, svojvoľný a vyslovený v neprospech žalobcov, pretože v zmysle súdnej praxe sa v rámci náhrady za zriadenie vecného bremena zohľadňuje (i) cena, za ktorú by bolo možné v danom čase a mieste dosiahnuť zriadenie vecného bremena zmluvou, (ii) a tiež treba zohľadniť skutočnosť, že vlastník pozemku bol obmedzený proti svojej vôli, (iii) súčasne je potrebné vzhliadnuť k okolnostiam, za ktorých bola neoprávnená stavba zriadená - v našom prípade ide o vysoko individuálne okolnosti zakladajúce dobromyseľnosť a dobrú vieru žalobcov, že kupujú nehnuteľnosť, ku ktorej budú mať zriadené vecné bremeno v podobe práve cesty a napojenia, užívania inžinierskych sietí a v čase kúpy svojej nehnuteľnosti nemali žalobcovia žiaden dôvod o tom pochybovať, (iv) a napokon k ujme vlastníka pozemku - v dôsledku čoho je nevyhnutné pri rozhodovaní vykonať test proporcionality, ktorý však súdom prvej inštancie vykonaný nebol. Predsedníčka senátu JUDr. Richterová sa zaujato vyjadrila voči žalobcom, že starosta obce T. bol (údajne) kamarát žalobcov, keď v tak nejstej situácii stavali rodinný dom. Žalobcovia sa výslovne ohradujú voči tak zjavnej predpojatosti JUDr. Richterovej voči žalobcom, pričom žalobcom nie je zrejmé, na základe akých subjektívnych domnienok JUDr. Richterová dospela k prezentovaným, nepravdivým a zaujatým názorom o kamarátskych vzťahoch medzi žalobcami a starostom obce, čo platí o to viac, keďže v doterajšom konaní nedošlo ani len k vykonaniu žalobcami navrhovaného dôkazu - výsluchu starostu obce T., pretože súd prvej inštancie tento dôkaz (nezákonne) odmietol vykonať. Námietka zaujatosti je preto dôvodná aj vo vzťahu k druhému výroku, ktorým sa JUDr. Richterová diskvalifikovala z testu objektívneho pozorovateľa. Je evidentné, že senát odvolacieho súdu poukazom (i) jednak na právny názor senátu v merite veci vysloveným pred vyhlásením rozhodnutia vo veci samej, (ii) ako aj na druhý výrok predsedníčky senátu o údajných, nepreukázaných, domnelých a predpojatých názoroch o kamarátskych vzťahoch medzi žalobcami a starostom obce T., vytvoril stav nerovnováhy medzi žalobcami a žalovaným a to v dôsledku hrubého a flagrantného porušenia konkrétnych ustanovení CSP, čo podľa názoru žalobcov aj pre nezaujatého pozorovateľa vytvára dojem zaujatosti, nerovnosti strán konania, porušenia kontradiktórnosti, práva na spravodlivé súdne konanie a prejednanie veci pred nestranným a nezávislým súdom.

4. Žalobcovia majú za to, že zásah senátu odvolacieho súdu vyvoláva objektívne podozrenie z porušenia

nezávislosti a nestrannosti, pretože (i) právnym názorom odvolacieho senátu, ktorý bol vyslovený na pojednávaní dňa 16. 06. 2024 v čase pred vyhlásením rozhodnutia vo veci samej, a ktorý je navyše právne nesprávny, čo len umocňuje presvedčenie žalobcov o zaujatosti senátu odvolacieho súdu voči nim, a pretože (ii) druhým výrokom zo strany predsedu senátu došlo k diskvalifikácii JUDr. Richterovej z testu objektívneho pozorovateľa, a je preto nepochybné, že rozhodnutie tohto senátu odvolacieho súdu v merite veci bude vykazovať známky nezákonnosti, porušenia práva na spravodlivý súdny proces, porušenia rovnosti strán, kontradiktórnosti a legitímneho očakávania žalobcov pri vedení sporu.

5. Žalobcovia majú za to, že pokiaľ má platiť zásada, že súd pozná právo, tak potom v žiadnom prípade nemohlo dôjsť zo strany senátu odvolacieho súdu na pojednávaní zo dňa 16. 04. 2024 k takým hrubým zásahom do základných práv žalobcov, ak by senát konal nezávisle a nestranne a ak by sa nesnažil poskytnúť neopodstatnenú výhodu žalovanému v spore o zriadenie vecného bremena, napriek tomu, že z obsahu odvolania ako záverečného vyjadrenia žalobcov je evidentné, že žaloba žalobcov je v celom rozsahu dôvodná, pretože sú splnené všetky podmienky na vyhovie žalobcovým nárokom a súčasne je rozhodnutie súdu prvej inštancie založené na vadách zmätočnosti, nepresvedčivosti, rozporuplnosti a ústavnej neakceptovateľnosti, a preto en bloc nezákonnosti a arbitrárnosti, čo je však predmetom samotného odvolania žalobcov. Vzhľadom na postoj senátu odvolacieho súdu, ktorý na pojednávaní 16. 04. 2024 nezákonne zasiahol do základných práv žalobcov je však žalobcom už dnes jasné, že tento konkrétny senát odvolacieho súdu nebude prihliadať k tak vážnym pochybeniam v konaní pred súdom prvej inštancie, na ktoré žalobcovia v odvolaní poukázali. Už dnes je žalobcom zrejmé, že senát odvolacieho súdu koná stranicky, nadrživajúc žalovanému, čoho dôkazom je (i) prvý výrok - (nesprávny) právny názor vyslovený odvolacím súdom v merite veci pred vyhlásením rozhodnutia vo veci samej, ako aj (ii) druhý výrok - absolútne arbitrárne a svojvoľné a nevyplývajúce z dokazovania tvrdenie o kamarátskom vzťahu medzi žalobcom a starostom obce, v dôsledku čoho malo byť údajne žalobcom umožnené postavenie domu bez stavebného povolenia. Námetka zaujatosti je tak z týchto dôvodov dôvodná a nevyhnutná, pretože inak dôjde k vydaniu nezákonnému a ústavne nonkonformného rozhodnutiu tohto senátu odvolacieho súdu.

6. Žalobcovia na základe uvedenej skutkovej, vecnej a právnej argumentácie namietajú, že predsedníčka senátu JUDr. Richterová a ostatní členovia tohto senátu JUDr. Považan a JUDr. Chalupka, nemôžu prejsť testom „objektívneho a subjektívneho pozorovateľa“ a preto má byť tento senát odvolacieho súdu pre konanie contra legem vylúčený z prejednávania veci pred tunajším odvolacím súdom.

7. Žalobcovia sú názoru, že v zmysle ustanovenia § 49 ods. 1 zákona číslo 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v platnom znení (ďalej len CSP) platí: „Sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.“ Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, čo znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodovanie vo veci. Nestrannosť je potrebné skúmať z dvoch hľadísk, a to zo subjektívneho hľadiska nestrannosti, t. j. v danom prípade je potrebné zistiť osobné presvedčenie sudcu prejednávajúceho prípad, a z objektívneho hľadiska nestrannosti, t. j. v danom prípade je potrebné zistiť, či sú poskytnuté dostatočné záruky pre vylúčenie akejkoľvek pochybnosti v danom smere. Nie je možné uspokojiť sa len so subjektívnym hľadiskom nestrannosti, ale je potrebné skúmať, či sudca poskytuje záruky nestrannosti aj z objektívneho hľadiska. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho hľadiska sudcu, ale podľa vonkajších objektívnych skutočností. V danom prípade platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Objektívny prístup spočíva v otázke, či nezávisle od osobného správania sudcu určité overiteľné skutočnosti neumožňujú pochybovať o jeho nestrannosti. V tomto smere i zdanie môže byť dôležité. Mal by byť vylúčený každý sudca, u ktorého sa možno oprávnene obávať, že mu chýba nestrannosť. Ide o dôveru, ktorú musia mať súdy pri stranách v demokratickej spoločnosti Rozhodujúcim prvkom rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú

nedostatok nestrannosti súdu.

8. Predsedníčka senátu JUDr. Jana Richterová (ďalej aj „sudkyňa“) vo vyjadrení k námietke zaujatosti uviedla, že vo veci sa necíti byť zaujatá, nemá žiaden vzťah ku stranám, zástupcom a ani k predmetu sporu. Poukázala, že žalobcovia sa v spore domáhajú zriadenia vecného bremena, spočívajúceho v práve cesty k pozemku, zakúpeného ako záhrada, na ktorom bez stavebného povolenia zhotovili stavbu nimi užívaného rodinného domu a vecného bremena, spočívajúceho v práve vybudovania, napojenia a užívania vodovodnej, kanalizačnej a elektrickej prípojky. Tvrdia, že stavbu zhotovili s tichým súhlasom starostom, ktorý im mal prisľúbiť, že pozemok, ktorý má byť zaťažený, nadobudne od štátu, v správe Národného inštitútu vzdelávania a mládeže, obec, ktorá s jeho zaťažením bude súhlasiť. Žalovaný dal vzájomnú žalobu, v ktorej požaduje odstránenie už zriadených prípojok. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie žalobu zamietol v časti prístupovej cesty, vodovodnej prípojky, rovnako zamietol vzájomnú žalobu, vo zvyšku žalobe vyhovel. Za tohto stavu i s ohľadom na plynutie času a osobu vlastníka pozemku, ktorý má byť zaťažený, sa odvolací súd pokúsil na prvom pojednávaní hľadať iné ako súdne riešenie sporu a zisťoval, z akých dôvodov nedošlo k mimosúdneho urovnaniu ešte na súde prvej inštancie, na ktorom práve z tohto dôvodu na žiadosť strán došlo opakovane k odročeniu pojednávania. V tejto súvislosti predsedníčka senátu uviedla, že reagovala na stanovisko zástupcu žalovaného, že navrhovaná náhrada sa javila ako nízka, konštatovaním, že náhrada zrejme nedosahovala rozdiel medzi kúpnu cenou stavebného pozemku a záhrady v obci T.. Poukázala, že zo zvukového záznamu tiež vyplýva, že netvrdila, že žalobca má blízky vzťah so starostom, vzťah žalobcu k starostovi bol formulovaný ako otázka.

9. Sudca JUDr. Juraj Považan (ďalej aj „člen senátu“) sa k námietke zaujatosti vyjadril a uviedol, že pokiaľ ide o namietané vyjadrenie predsedníčky senátu JUDr. Richterovej, k týmto došlo v rámci zisťovania možnosti mimosúdneho urovnania sporu. Ako člen senátu sa vyjadril rovnako k možnosti mimosúdneho riešenia, vzhľadom na žiadosť obce o odkúpenie predmetného pozemku, čo bola nová skutočnosť prednesená zástupcom žalovanej strany na pojednávaní. Nemyslí si, že skúmanie možnosti mimosúdneho vyriešenia sporu by diskvalifikovalo členov senátu z ďalšieho rozhodovania sporu. Strany sporu, ani ich zástupcov člen senátu nepozná a necíti sa byť zaujatý.

10. Sudca JUDr. Milan Chalupka (ďalej aj „člen senátu“) sa k námietke zaujatosti vyjadril a uviedol, že rovnako ako člen senátu JUDr. Považan má za to, že namietané vyjadrenia predsedníčky senátu JUDr. Richterovej boli produkované v rámci zisťovania možnosti mimosúdneho urovnania sporu. Rovnako si nemyslí, že skúmanie možnosti mimosúdneho vyriešenia sporu by diskvalifikovalo členov senátu z ďalšieho rozhodovania sporu. JUDr. Chalupka uviedol, že strany sporu, ani ich zástupcov nepozná a vo veci sa necíti byť zaujatý.

11. O tom, či sudcovia JUDr. Jana Richterová, JUDr. Juraj Považan a JUDr. Milan Chalupka, sudcovia Krajského súdu v Bratislave, ktorým bola táto právna vec pridelená na prejednanie sú v danom prípade vylúčení, rozhoduje podľa § 54 ods. 2 CSP nadriadený súd, ktorým je Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

12. Najvyšší súd posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcov Krajského súdu v Bratislave z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu.

13. V zmysle § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti (poznámka nadriadeného súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte tohto uznesenia uvádza pojem „strana sporu“, má sa tým pre účely tohto prípadu na mysli účastník konania).

14. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednávaniu sporu, k nezaujatému prístupu k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti

neobjektívneho rozhodovania.

15. Relevantným je pritom iba taký vzťah sudcu, ktorý by pri všetkej možnej snahe sudcu o správnosť jeho konania a rozhodovania ovplyvnil objektívny pohľad sudcu na spor (prejednávaniu právnu vec) a v konečnom dôsledku mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

16. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Námetka zaujatosti podaná jednou zo strán sporovej veci sa nepredkladá na zaujatie stanoviska či vyjadrenie druhej sporovej strane (III. ÚS 824/2016).

17. Podľa čl. 48 ods. 1 veta prvá Ústavného zákona číslo 460/1992 Zb. z 1. septembra 1992 v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavy“) nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

18. Obsahom práva na prejednanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie sporu nestranným súdom je len povinnosť prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

19. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 ústavy), možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo.

20. Pri posudzovaní dôvodov namietanej nezaujatosti treba mať na zreteli nielen právnu úpravu danú ustanoveniami CSP, ale tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a napokon aj závery, ku ktorým dospela doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku).

21. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti dovtedy, kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúci nie je subjektívny aspekt (subjektívny názor alebo pocit namietajúceho), ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Uplatňuje sa tu tzv. teória zdania nezaujatosti (viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná).

22. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanému sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania veci. Uplatňuje sa tzv. teória zdania nezaujatosti, podľa ktorej platí, že „spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná“. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť. Rozhodujúcim prvkom pri posudzovaní námietky zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava strany je objektívne oprávnená a relevantná. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných

skutočnostiach.

23. Pokiaľ ide o subjektívny aspekt nestrannosti namietanej predsedníčky senátu JUDr. Jany Richterovej možno konštatovať, že vo veci sa necíti byť zaujatá, nemá žiaden vzťah ku stranám, zástupcom a ani k predmetu sporu. Uviedla, že s ohľadom na plynutie času a osobu vlastníka pozemku, ktorý má byť zaťažený, sa odvolací súd pokúsil na prvom pojednávaní hľadať iné ako súdne riešenie sporu a zisťoval, z akých dôvodov nedošlo k mimosúdному urovnaniu ešte na súde prvej inštancie, na ktorom práve z tohto dôvodu na žiadosť strán došlo opakovane k odročeniu pojednávania. V tejto súvislosti predsedníčka senátu uviedla, že reagovala na stanovisko zástupcu žalovaného, že navrhovaná náhrada sa javila ako nízka, konštatovaním, že náhrada zrejme nedosahovala rozdiel medzi kúpnu cenou stavebného pozemku a záhrady v obci T.. Poukázala, že zo zvukového záznamu tiež vyplýva, že netvrdila, že žalobca má blízky vzťah so starostom, vzťah žalobcu k starostovi bol formulovaný ako otázka.

24. Sudca JUDr. Juraj Považan sa k námietke zaujatosti vyjadril a uviedol, že pokiaľ ide o namietané vyjadrenie predsedníčky senátu JUDr. Richterovej, k týmto došlo v rámci zisťovania možností mimosúdneho urovnania sporu. Ako člen senátu sa vyjadril rovnako k možnosti mimosúdneho riešenia, vzhľadom na žiadosť obce o odkúpenie predmetného pozemku, čo bola nová skutočnosť prednesená zástupcom žalovanej strany na pojednávaní. Nemyslí si, že skúmanie možností mimosúdneho vyriešenia sporu by diskvalifikovalo členov senátu z ďalšieho rozhodovania sporu. Strany sporu, ani ich zástupcov člen senátu nepozná a necíti sa byť zaujatý.

25. Sudca JUDr. Milan Chalupka sa k námietke zaujatosti vyjadril a uviedol, že rovnako ako člen senátu JUDr. Považan má za to, že namietané vyjadrenia predsedníčky senátu JUDr. Richterovej boli produkované v rámci zisťovania možností mimosúdneho urovnania sporu. Rovnako si nemyslí, že skúmanie možností mimosúdneho vyriešenia sporu by diskvalifikovalo členov senátu z ďalšieho rozhodovania sporu. JUDr. Chalupka uviedol, že strany sporu, ani ich zástupcov nepozná a vo veci sa necíti byť zaujatý.

26. Ústava Slovenskej republiky deklaruje dva podstatné atribúty súdnictva v Slovenskej republike - nezávislosť a nestrannosť. Nezávislosť súdnej moci je pojem s dvojím významom; označuje jednak nezávislosť súdov (inštitucionálna nezávislosť), jednak nezávislosť sudcov (individuálna nezávislosť). Nezávislosť sudcu treba vidieť ako jeho nezávislosť od zložiek politického systému, rovnako ale aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému), konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí, nezávislosť vo vzťahu k vedeniu a kolektívu súdu. Nestrannosť sudcu je potrebné posudzovať vždy v závislosti od konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria rozhodnúť, či existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca nie je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

27. Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov vyplýva (o. i.) povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K stranám je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní vždy vecný a profesionálny prístup.

28. Z hľadiska posúdenia opodstatnenosti stranou sporu vznesenej námietky zaujatosti nie je rozhodujúci jej osobný subjektívny názor, domnienka alebo úvaha. Nemožno preto bez ďalšieho brať na zreteľ len samotné pochybnosti namietajúceho o objektívnom a nestrannom rozhodovaní sudcu, ale vždy treba posúdiť skutočnosti, ktoré viedli k tomu, že strana pochybuje o objektívnosti sudcu. Nadriadený súd

môže vylúčiť namietaného sudcu z prejednávania a rozhodovania veci až vtedy, keď je evidentné, že vzťah sudcu nie je stranou len tvrdený, ale že skutočne existuje a svojou povahou a intenzitou vykazuje znaky relevantné v zmysle § 49 ods. 1 CSP.

29. V danom prípade právny zástupca žalobcov odôvodnil námietku zaujatosti predsedníčky senátu JUDr. Jany Richterovej tým, že na predmetnom pojednávaní predsedníčka senátu informovala strany sporu, že „neuniklo pozornosti senátu, že žalobca za kúpnu cenu, ktorá podľa vyjadrenia žalobcu na poslednom pojednávaní zohľadňovala, že nejde o stavebný pozemok, teda, že nemá prístupovú cestu, následne bez územného a stavebného povolenia zhotoví stavbu rodinného domu a susedný pozemok mieni zaťažiť navrhovaným spôsobom za odplatu 5.000 eur, ktorá nepochybne nekorešponduje rozdielu kúpnej ceny pozemku o výmere 7 árov stavebného a záhrady, ktorú nadobudli žalobcovia v extraviláne, keď len nepatrná časť pozemku patrila do intravilánu.“ (ďalej tiež ako „prvý výrok“ a/alebo „právny názor vyslovený odvolacím súdom“).

30. Okrem toho sa predsedníčka senátu JUDr. Richterová vyjadrila, že starosta obce Borinka bol kamarát žalobcov, keď v takej nejstej situácii, ktorú tvrdia v spore a ktorá je obdobná v súčasnej situácii, staval rodinný dom. (ďalej tiež ako „druhý výrok“ a/alebo „zaujatosť predsedníčky senátu JUDr. Richterovej“).

31. Opodstatnenosť vznesenej námietky zaujatosti na pojednávaní voči prvému výroku (a teda voči celému senátu odvolacieho súdu) videl právny zástupca žalobcov v tom, že aká je cena stavebných pozemkov, resp. za akú cenu kúpili žalobcovia pozemok, nemá súd v tomto spore čo zaujímať, pretože v tomto prípade nejde o administratívne konanie a tento názor si mal odvolací súd nechať pre seba, a neprezentovať pred vyhlásením rozhodnutia.

32. Opodstatnenosť vznesenej námietky zaujatosti na pojednávaní voči druhému výroku (a teda voči predsedovi senátu JUDr. Richterovej) videl právny zástupca žalobcov v tom, že tento druhý výrok diskvalifikoval predsedu senátu z testu objektívneho pozorovateľa.

33. Najvyšší súd Slovenskej republiky v tejto súvislosti zdôrazňuje, že obava z nestrannosti nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach, ktoré však podanie žalobcov nenapĺňa. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania veci.

34. Z ustanovenia § 49 CSP vyplývajú 2 zákonné dôvody zaujatosti, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, a to konkrétne pre: pomer sudcu k sporu, stranám, prípadne k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní, ak možno mať dôvodné pochybnosti o jeho nezaujatosti. A tiež skutočnosť, že sudca prejednával a rozhodoval ten istý spor na súde inej inštancie. Najvyšší súd poukazuje, že sa zaoberal aj ďalšími skutočnosťami, ktorými žalobcovia odôvodňovali námietku zaujatosti pre posúdenie objektívneho hľadiska nestrannosti sudcov (keď sudca sa má ako nestranný objektívne javiť v očiach strán a zároveň musí byť vylúčená akákoľvek vonkajšia oprávnená pochybnosť o ich nestrannosti). Konštatovanie predsedníčky senátu, že odvolací súd sa pokúsil na prvom pojednávaní hľadať iné ako súdne riešenie sporu a zisťoval, z akých dôvodov nedošlo k mimosúdnej urovnaniu ešte na súde prvej inštancie, na ktorom práve z tohto dôvodu na žiadosť strán došlo opakovane k odročeniu pojednávania a len reagovala na stanovisko zástupcu žalovaného, že navrhovaná náhrada sa javila ako nízka, konštatovaním, že náhrada zrejme nedosahovala rozdiel medzi kúpnu cenou stavebného pozemku a záhrady v obci T. s dodatkom, že zo zvukového záznamu tiež vyplýva, že netvrdila, že žalobca má blízky vzťah so starostom, vzťah žalobcu k starostovi bol formulovaný ako otázka., nepovažuje najvyšší súd za skutočnosť, ktorá by odôvodňovala záver o tom, že predsedníčka senátu sa objektívne nejaví ako nestranná.

35. Predsedníčka senátu na pojednávaní neuviedla, ako senát rozhodne vo veci odvolania. Za objektívne nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k sporu, k stranám sporu (účastníkom konania) alebo k ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I ÚS 332/08).

36. Z vyjadrenia zákonných sudcov senátu 5Co Krajského súdu v Bratislave vyplýva, že títo sudcovia sa subjektívne necítia byť zaujatí. Pokiaľ ide o objektívne aspekty ich nestrannosti, v nadväznosti na uvedené najvyšší súd uvádza, za objektívne nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje.

37. Keďže vylúčiť namietaného sudcu z pojednania a rozhodovania sporu možno až vtedy, keď je evidentné, že vzťah sudcu nie je stranou len tvrdený, ale že skutočne existuje a svojou povahou a intenzitou vykazuje znaky relevantné v zmysle § 49 ods. 1 CSP, senát 4C najvyššieho súdu po zhodnotení veci nezistil reálnu existenciu takých okolností objektívnej a subjektívnej povahy, ktoré by v zmysle § 49 ods. 1 CSP vyvolali odôvodnené pochybnosti o nezaujatosti sudcov JUDr. Jany Richterovej, JUDr. Juraja Považana a JUDr. Milana Chalupku.

38. Vo vzťahu k sudcom JUDr. Juraja Považana a JUDr. Milana Chalupku právny zástupca žalobcov vo svojej námietke zaujatosti neuviedol žiadny konkrétny dôvod, pre ktoré by mali byť menovaní sudcovia vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 5Co/105/2021 (§ 49 ods. 1 CSP).

39. Podľa § 52 ods. 2 CSP, v námietke zaujatosti (podanej stranou sporu) musí byť okrem všeobecných náležitostí podania uvedené, proti komu smeruje, dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený, kedy sa strana uplatňujúca si námietku o dôvode vylúčenia dozvedela a dôkazy na preukázanie svojho tvrdenia, ktorých povaha to pripúšťa, okrem tých, ktoré nemôže bez svojej viny pripojiť. Na podanie, ktoré nespĺňa náležitosti podľa prvej vety, súd neprihliada; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá. Ustanovenia o odstraňovaní väd podania sa nepoužívajú.

40. Vzniesenie námietky zaujatosti, bez ďalšieho aj na zvyšných členov senátu (resp. na senát ako celok), iba z dôvodov vzťahujúcich sa výlučne k jednému (inému) členovi senátu, samo o sebe nepreukazuje dôvod zaujatosti podľa § 49 ods. 1 CSP, aj vo vzťahu k týmto zvyšným členom senátu. Subjektívny názor, že z tohto dôvodu môžu byť zaujatí všetci členovia senátu, na odôvodnenie námietky zaujatosti vo vzťahu k zvyšným sudcom (členom senátu), nepostačuje (§ 52 ods. 2 CSP). Okolnosti vylučujúce z prejednávania a rozhodovania sporu u JUDr. Jany Richterovej, preto nemôžu bez ďalšieho zakladať i dôvod pre legitímne obavy z nestranného a nezaujatého rozhodovania zvyšných členov tohto, vec prejednávajúceho, senátu. Obava (pocit) z nestrannosti nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov.

41. Najvyšší súd záverom uvádza, že námietka zaujatosti nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci, ani sa nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania, na ktoré poukázali žalobcovia.

42. Keďže v danej veci neexistujú dôvody, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o nestrannosti súdneho rozhodovania za účasti žalobcami spochybňovaných sudcov Krajského súdu v Bratislave, najvyšší súd rozhodol tak, že sudcovia JUDr. Jana Richterová, JUDr. Juraj Považan a JUDr. Milan Chalupka, nie sú v danom prípade vylúčení z prejednávania a rozhodovania. Za daných okolností

potom vo vzťahu k sudcom JUDr. Juraja Považana a JUDr. Milana Chalupku prichádzal do úvahy i prípadný postup podľa § 52 ods. 2 veta druhá za bodkočiarkou CSP, kedy sa na podanie, ktoré nespĺňalo náležitosti podľa prvej vety, nemalo prihliadať a vec nadriadenému súdu predkladať.

43. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.